

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование **1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Теория на възпитанието и дидактика**

с автор Мариана Иванова Минчева - Ризова на тема: *„Модели за сексуално образование на учениците от VI – VII клас“*

с научен ръководител проф. д-р Иван Петков Иванов

изготвил становището: **доц. д-р Виолета Йорданова Ванева, РУ „Ангел Кънчев“, Русе**

- 1. Актуалност на проблема.** Дисертационният труд на Мариана Ризова разглежда особено актуална и значима проблематика, която не е достатъчно изследвана у нас. Осъзнаването на половата принадлежност и свързаната с нея полова роля заема основно място в конструирането и реализацията на личността. Половото отъждествяване е първичен компонент на Аз-концепцията, неговата значимост се запазва през целия живот на човека. Индивидът изгражда емоционално-оценъчното отношение към себе си през призмата на половата си идентичност. Неговото полово самоосъзнаване, изграждането на цялостност на самовъзприятието му детерминира и благоприятства активността, увереността в собствените му възможности и стремежа за реализация на личностния потенциал.
- 2. Познаване на проблематиката от докторанта.** Дългогодишната работа на авторката като учител по философия, естетика, психология, етика, допълнителната ѝ квалификация чрез 13 завършени курсове на обучение, девет от които са пряко свързани с проблемите на дисертационния ѝ труд, участието ѝ в 9 проекта със сходна тематика ѝ дава възможност за едно задълбочено и многостранно навлизане в изследваните въпроси. Те ѝ осигуряват непосредствените впечатления и познаване на механизмите, контактите и процедурите при работа с млади хора и ученици. Богатият и задълбочен анализ на български и чуждестранни публикации по темата на изследването с твърде силен философски и психологически акцент ѝ дават възможност да изведе и обоснове значимостта на проблема и избрания изследователски подход.
- 3. Характеристика на дисертационният труд.** Дисертационната работа е в обем 305 страници и 144 страници приложения. Библиографията съдържа 194 източника, от които 29 на латиница. Структурата ѝ включва увод, три глави, заключение и изводи. В първа

глава *Полът и сексуалността в рефлексивността на човека*, която е композирана в два параграфа, обстойно и компетентно е разкрита еволюцията на отношението към пола като към духовна категория и се прави интересния извод, че страхът е в основата на изграждане на адекватно познавателно и емоционално отношение към сексуалността. Вторият параграф *Пол и познание* разкрива уменията на докторантката да систематизира и обобщава огромен обем литературни източници и да извлече и логически да очертае различните подходи към пола и сексуалността в тяхната сложност и многокомпонентност. Втора глава – Пол и образование е особено интересна от педагогическа гледна точка и показва завидните познания на авторката за различните тенденции в сексуалното образование по света и у нас. В последния параграф е обоснован разработеният от М. Ризова алтернативен подход за конструиране на програми за сексуално образование. В трета глава е представен един оригинален авторски модел за сексуално образование, насочен към формиране на умения за междуполово разбирателства на учениците от VI-VII клас и на проведеното емпирично изследване. Тя се отличава със стремеж към методическа изчерпателност при разкриването на отделните етапи от работа и изследване на ефективността на предложената образователна програма. Коректно е очертана методиката на изследването. Висока оценка заслужава точността с която са формулирани целта и задачите, научните въпроси, критериите и показателите на изследването, както и подбора на извадката. Акцентът е поставен върху анализа на резултатите. Балансът между обема на отделните глави е сравнително добър. Изложението се отличава с научно издържан и ясен стил. Особено добро впечатление прави точното и прецизно цитиране на използваните източници.

4. **Методика и организация на изследването.** Определено достойнство на докторантската работа е подбраната и разработената методика: входни диагностични процедури за установяване на особеностите на самопознанието на основата на половата принадлежност на изследваните ученици; два въпросника, дидактическото конструиране на образователен модел, провеждане на експерименталното обучение, изходно диагностиране на учениците от контролната и експерименталната група и статистическа проверка на развитите им умения. Изследваната извадка е достатъчно представителна. Проведеното експериментално изследване и статистическата обработка на данните по категоричен начин потвърждават хипотезата и наличието на ръст в развитието на уменията за междуполово разбирателство на учениците. Разкрита е динамиката на полово-ролевите стереотипи на учениците в резултат на експерименталното обучение.

5. **Приноси на дисертационният труд.** Обобщено теоретико-приложните приноси на дисертационния труд могат да се диференцират така:

- За пръв път у нас е направен подобен изключително подробен и прецизен анализ на състоянието на сексуалното образование в средното училище, който може да бъде полезен за подобряване организацията на работата в тази насока.
- Чрез описания образователен модел за умения за междуполово разбирателство се конструира образователното съдържание и технологията на провеждане на обучението.
- Разработена е система от критерии и показатели за оценяване на резултатите от работата с образователния модел, като са посочени конкретните методи и диагностичен инструментариум.
- Разработено е Методическо ръководство (книга за учителя), което прави предложения модел достъпен и приложим в масовата практика.

6. **Публикации по темата на дисертационният труд.** Приложените 7 публикации (6 от които са в сборници и една – в сп. Педагогика) са доказателство за успешната текуща работа на М. Минчева - Ризова и популяризират и представят добре в научното пространство резултатите от дисертационното ѝ изследване.

7. **Авторефератът** е структуриран правилно в обем от 46 страници и представя коректно съдържанието на дисертационния труд.

Предлаганият дисертационен труд притежава редица достойнства на теоретично и приложно равнище, с които удовлетворява изискванията за докторантско изследване. Авторката демонстрира дълбоки познания в изследваната област, подчертани аналитико-синтетични, интерпретативни и обобщаващи способности. Направените от изследването изводи са съдържателни и логически коректни с подчертана практическа стойност. Според мен това е една ценна и необходима разработка, която трябва да се популяризира. Това ми дава основание да предложа на научното жури да присъди на Мариана Иванова Минчева-Ризова образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност – Теория на възпитанието и дидактика.

10.11.2014 г.

Гр. Русе

Член на научното жури:.....

(доц. д-р Виолета Ванева)

